

Moravskoslezský kraj

**Koncepce podpory památkové péče
v Moravskoslezském kraji
na období 2010 - 2020
(aktualizace 2016)**

**Odbor územního plánování, stavebního řádu a kultury
Krajského úřadu Moravskoslezského kraje**

Obsah:

1. ÚVOD	4
2. ANALYTICKÁ ČÁST	5
2.1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ:	5
2.1.1. <i>Kulturní památka</i>	5
2.1.2. <i>Národní kulturní památka</i>	8
2.1.3. <i>Památky UNESCO</i>	12
2.1.4. <i>Památky na evropském seznamu kulturního dědictví</i>	13
2.1.5. <i>Plošně chráněná území</i>	13
2.2. FINANCOVÁNÍ.....	15
2.2.1. <i>Finanční prostředky ze státního rozpočtu</i>	15
2.2.2. <i>Finanční prostředky z rozpočtu Moravskoslezského kraje</i>	17
2.3. SWOT ANALÝZA - STÁVAJÍCÍ STAV PAMÁTKOVÉ PÉČE V MSK	20
2.3.1. <i>Silné stránky</i>	20
2.3.2. <i>Slabé stránky</i>	20
2.3.3. <i>Příležitosti</i>	20
2.3.4. <i>Hrozby</i>	21
3. STRATEGICKÁ ČÁST	21
3.1. STRATEGICKÉ VIZE A CÍLE ROZVOJE PODPORY PAMÁTKOVÉ PÉČE V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI.....	21
3.2. OPATŘENÍ - AKTIVITY K DOSAŽENÍ CÍLŮ STRATEGIE	22
3.2.1. <i>Zachování a obnova památkového fondu na území Moravskoslezského kraje</i>	22
3.2.2. <i>Památkový fond – nevyužitý potenciál kraje</i>	23
3.2.3. <i>Dobrá veřejná správa na úseku památkové péče</i>	24
3.2.4. <i>Strukturální fondy EU a možnosti jejich využití pro obnovu památkového fondu v kraji</i>	25
3.2.5. <i>Propagace kraje zacílená na jeho kulturní dědictví</i>	26
4. ZÁVĚR:	28
PŘÍLOHY:	30
SEZNAM ZÁKONŮ A NOREM:	30
ZÁKLADNÍ KONCEPČNÍ MATERIÁLY MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE:	30
POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY:	30

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled nemovitých kulturních památek v MSK dle ORP	7
Tabulka 2: Seznam národních kulturních památek v MSK.....	10
Tabulka 3: Přehled národních kulturních památek dle krajů.....	12
Tabulka 4: Přehled památkového fondu v ČR a v MSK	13
Tabulka 5: Přehled dotací na památky z MK ČR pro MSK za období 2010 - 2014	16
Tabulka 6: Podpora individuálních akcí na obnovu kulturních památek z rozpočtu MSK za období 2011 - 2015	17
Tabulka 7: Přehled dotací z Programu obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí MSK za období 2004 - 2015	18
Tabulka 8: Přehled finančních nároků na rozpočet Moravskoslezského kraje pro realizaci Koncepce...29	

Seznam grafů

Graf 1: Přehled nemovitých kulturních památek v MSK dle okresů	8
Graf 2: Přehled nemovitých kulturních památek v MSK dle ORP.....	8
Graf 3: Přehled národních kulturních památek podle krajů	11
Graf 4: Přehled dotací na památky z MK ČR pro MSK za období 2010 - 2014.....	16

Seznam map

Mapa 1: Národní kulturní památky v Moravskoslezském kraji	9
Mapa 2: Mapa památkových rezervací a památkových zón v Moravskoslezském kraji.....	14

1. Úvod

Památková péče v podobě zásahů ze strany státní správy do vlastnických práv majitelů nemovitostí či movitostí byla v určité ucelenější podobě realizována a institucionalizována od 2. poloviny 19. století a jejím základním cílem bylo a je zachování a ochrana hmotného kulturního dědictví pro následující generace. Na zájem uchování významných hodnot vytvořených na území tohoto státu je pamatováno již v Listině základních práv a svobod, a to konkrétně v čl. 35 odst. 3 (citace): „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“ Právě míra možného omezení ze strany státu na území České republiky je zakotvena v zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní památkové péči“) a souvisejících právních předpisech.

Péče o památkový fond, jenž zahrnuje nemovitou i movitou část kulturního dědictví, představuje ochranu nenahraditelných hodnot, především uměleckohistorických, architektonických a urbanistických i následnou péči o ně. Aktualizace zpracované Koncepce podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji směřuje k vytvoření reálného pracovního nástroje a k vytyčení hlavních směrů podpory památkové péče na území kraje na období 2016 až 2020.

Tvorba aktualizované Koncepce podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji na léta 2016 - 2020 (dále v textu jen „koncepce“) vychází ze dvou základních dokumentů. Prvním z nich je Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, schválena usnesením vlády České republiky č. 562 ze dne 20. července 2011, která v obecné rovině vymezuje předmět koncepce. Druhým stěžejním dokumentem vytyčujícím legislativní rámec koncepce je zákon o státní památkové péči, konkrétně ustanovení § 28a, v němž je uvedeno, že kraj v samostatné působnosti schvaluje koncepci podpory státní památkové péče v kraji v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice, a to po projednání s Ministerstvem kultury. V neposlední řadě navazuje zpracovaná koncepce na koncepci podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji na období 2010 - 2013. Východiskem pro aktualizaci koncepce jsou rovněž závěry Programového prohlášení Rady Moravskoslezského kraje na období 2013 – 2016 v oblasti kultury, v němž je stanovena systematická podpora péče o památky i kulturní a industriální dědictví.

Koncepce se opírá o podrobné znalosti památkového fondu kraje, které vycházejí ze široké škály poznatků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v kraji, Národního památkového ústavu, jakožto odborné organizace státní památkové péče, Ministerstva kultury, dále pak z informací z odborné literatury či bohatých vlastních poznatků a materiálů zpracovaných k dané problematice. V souvislosti s vyhodnocením předešlé Koncepce podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji na období 2010 - 2013 a na základě shrnutí získaných zjištění vznikl střednědobý koncepční materiál na období do roku

2020, jehož snahou je analyzovat stávající situaci v oblasti památkové péče v regionu, poukázat na pozitiva i negativa oboru a vytyčit konkrétní opatření, kterými může kraj současný stav pozitivně ovlivnit.

2. Analytická část

2.1. Vymezení základních pojmů:

2.1.1. Kulturní památka

Památkový fond Moravskoslezského kraje je velice rozmanitý a odráží snad všechny aspekty vývoje společnosti v regionu. Zahrnuje nejen díla vrcholně umělecká, ale rovněž věci lidové, uměleckořemeslné či přímo řemeslné tvorby. Ani otázka stáří nehraje určující roli při posuzování a vnímání památek, neboť součástí památkového fondu kraje, potažmo České republiky, jsou předměty a objekty jak výrazně staré, tak z doby nedávno minulé. Jedním z nejvýznamnějších východisek pro hodnocení konkrétního předmětu či stavby je tak především jeho autenticita, tady původnost hmoty, formy, ale i prostředí.

Zákon o státní památkové péči definuje v ustanovení § 2 odst. 1 kulturní památky jako (citace): „*nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory,*

- a) *které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,*
- b) *které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.* "

Dále je v témže ustanovení v odstavci 2 uvedeno (citace): „*Soubory věcí podle odstavce 1 se prohlašují za kulturní památky, i když některé věci v nich nejsou kulturními památkami.* "

Kulturní památky prohlašuje svými rozhodnutími Ministerstvo kultury a jsou evidovány v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky (dále jen „ústřední seznam“), který vede odborná organizace státní památkové péče – Národní památkový ústav. Jedná se o systém evidence kulturních památek, pro který garantuje Národní památkový ústav, že obsahuje komplexní údaje ke kulturním památkám, národním kulturním památkám, památkově chráněným územím, ochranným pásmům a nově také k dalším hodnotným objektům, jichž se zájem památkové péče dotýká. Majitelé památek, projektanti i veřejnost najdou všechny potřebné informace on-line na webové adrese <http://pamatkovykatalog.cz>. Součástí jmenovaného katalogu je i Seznam ohrožených kulturních památek, kde jsou k dispozici podrobné údaje o „fyzickém stavu“ jednotlivých památek. Na základě badatelské činnosti a terénních výzkumů a následného prohlášení za kulturní památky je ústřední seznam neustále doplňován o objekty a areály, které představují hodnotnou a nenahraditelnou součást kulturního dědictví.

Nejpočetnější skupinou zastoupenou v památkovém fondu Moravskoslezského kraje jsou již tradičně památky sakrální architektury, a to jak s funkcí bohoslužebnou (kostely, kaple, kapličky, kalvárie), tak např. obytnou nebo vzdělávací (fary, kláštery, špitály). Sakrální památky lze označit nejenom za nejčetněji zastoupené, ale také za druhově nejrozmanitější.

Další početnou skupinou jsou památky profánní, tedy světské, jež zahrnují hradní a zámecké objekty, měšťanské domy, radnice nebo vesnickou architekturu. Již od konce 19. století byla soustředěná pozornost věnována hradní a zámecké architektuře, o čemž svědčí i soupisy historických a uměleckých památek, a následně jejich zařazení mezi kulturní památky. Aktuálně je na území kraje evidováno 103 hradů a zámků, včetně zřícenin, jako kulturní památky. Právě hrady a zámecké areály se tradičně těší vysoké oblibě u návštěvníků. Jedná se například o hrad Hukvaldy, hrad Sovinec, v obou případech je vlastníkem Moravskoslezský kraj, a zámky v Hradci nad Moravicí, Raduni, Bruntále, Frýdku – Místku a Žerotínský zámek v Novém Jičíně.

K vyhledávaným lokalitám lze přiřadit také zámecké parky zámků v Kravařích a Šilheřovicích, do povědomí veřejnosti zapsané na základě jejich využití jako golfové areály. Nejvíce vlivům času a přestavbám podléhají profánní – světské památky, jejichž majitelé reagují na požadavky současného života a na změny s ním spojené. Takové tendence lze sledovat u městské a vesnické architektury, určené k bydlení, ale i k hospodářským či jiným účelům – např. úřednickým (radnice), zdravotnickým, výchovným, sociálním, příp. spolkovému využití.

Ambicí tohoto materiálu není uvedení výčtu všech druhů, typů či kategorií památek, pouze upozornění na různorodost památkového fondu. Co však v řešené lokalitě nelze opomenout, jsou technické a průmyslové památky. S regionem severní Moravy a Slezska je neodlučitelně spojen těžký průmysl, což se odráží také v početném zastoupení industriálních památek v souhrnu kulturního dědictví regionu. Pro ilustraci lze dokladovat, že mezi kulturní památky byly zapsány následující doly:

- Důl Alexander, Ostrava – Kunčičky,
- Důl Ignát/Jan Šverma, Ostrava – Mariánské Hory,
- Větrná jáma č. 3, Ostrava – Mariánské Hory,
- Důl Hlubina, Ostrava – Moravská Ostrava, (část národní kulturní památky)
- Důl Jindřich, Ostrava – Moravská Ostrava,
- Důl Jiří, Ostrava – Moravská Ostrava,
- Důl Michal/Petr Cingr, Ostrava – Michálkovice, (národní kulturní památka)
- Důl Anselm/Eduard Urx/Hornické muzeum, Ostrava – Petřkovice,
- Důl Oskar/Lidice, Ostrava – Petřkovice,
- Důl Odra, Ostrava – Přívoz,
- Důl Jan-Marie, Ostrava – Slezská Ostrava,
- Důl Jan Michal/Michálka, Ostrava – Slezská Ostrava,
- Důl Terezie/Petr Bezruč, Ostrava – Slezská Ostrava,
- Důl Louis/maršál Jeremenko, Ostrava – Vítkovice,
- Větrná jáma Vrbice, Ostrava – Vrbice.

V regionu se nacházejí technické kulturní památky nejenom hornického charakteru, ale také památky hutnictví (typický reprezentant Vítkovické železárny – také národní kulturní památka), památky železniční dopravy (např. nádraží v Ostravě – Svinově, nádraží Ostrava – střed, nádraží v Opavě, nádraží v Bohumíně), památky chemického průmyslu (Moravské chemické závody v Ostravě Mariánských Horách, areál továrny bohumínských chemických závodů), památky textilního průmyslu (továrna na Iněné a bavlněné nitě Grohmann a spol. v Markvartovicích – Široké Nivě, továrna na sukna Alois Larisch a synové v Krnově, továrna na stuhy a prýmký Franz Gablet v Krnově). Mezi technické památky jsou řazeny také mosty, větrné mlýny, vodní náhony, aj.

V neposlední řadě je potřeba zmínit početné zastoupení technických a průmyslových památek, které jsou s moravskoslezským regionem neodmyslitelně spjaty, a zájem o ně neustále roste, jako je tomu například v případě Dolní oblasti Vítkovice nebo Dolu Michal v Ostravě (obě národní kulturní památky).

Představu o počtu nemovitých kulturních památek na územích jednotlivých obcí s rozšířenou působností i šesti okresů v kraji lze získat na základě následující tabulky:

Tabulka 1: Přehled nemovitých kulturních památek v MSK dle ORP

Přehled nemovitých kulturních památek v Moravskoslezském kraji na území obcí s rozšířenou působností a v okresech					
Okres	ORP	Počet KP	v % z KP v okrese	celkem KP v okrese	v % z KP v MSK
Nový Jičín	Nový Jičín	141	27%	529	7%
	Bílovec	37	7%		2%
	Kopřivnice	209	40%		10%
	Odry	96	18%		5%
	Frenštát pod Radhoštěm	46	9%		2%
Bruntál	Bruntál	133	30%	439	6%
	Rýmařov	124	28%		6%
	Krnov	182	41%		9%
Opava	Opava	237	67%	352	11%
	Hlučín	39	11%		2%
	Kravaře	31	9%		1%
	Vítkov	45	13%		2%
Ostrava	Ostrava	321	100%	321	15%
Frýdek-Místek	Frýdek-Místek	228	74%	307	11%
	Frýdlant nad Ostravicí	39	13%		2%
	Jablunkov	20	7%		1%
	Třinec	20	7%		1%
Karviná	Karviná	45	35%	129	2%
	Bohumín	25	19%		1%
	Český Těšín	16	12%		1%
	Orlová	14	11%		1%
	Havířov	29	22%		1%
Celkem nemovitých kulturních památek v MSK				2 077	100%

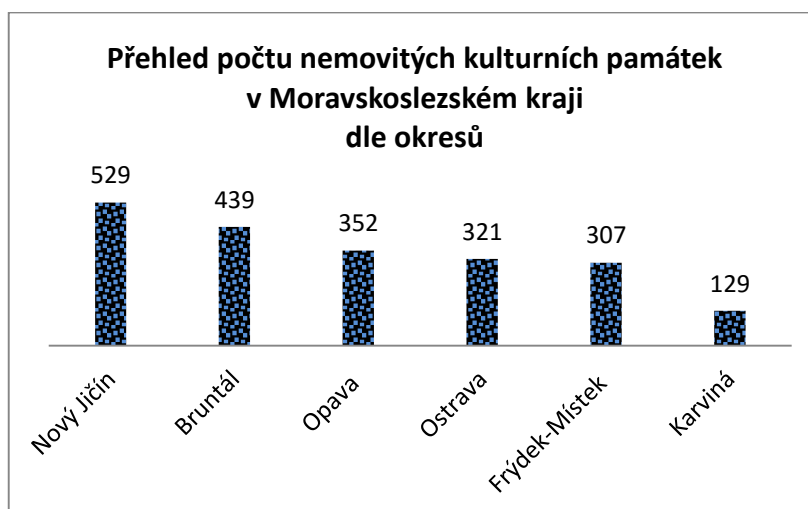
Zdroj: číselné údaje MonumNet k 21. 7. 2015

ORP – obec s rozšířenou působností

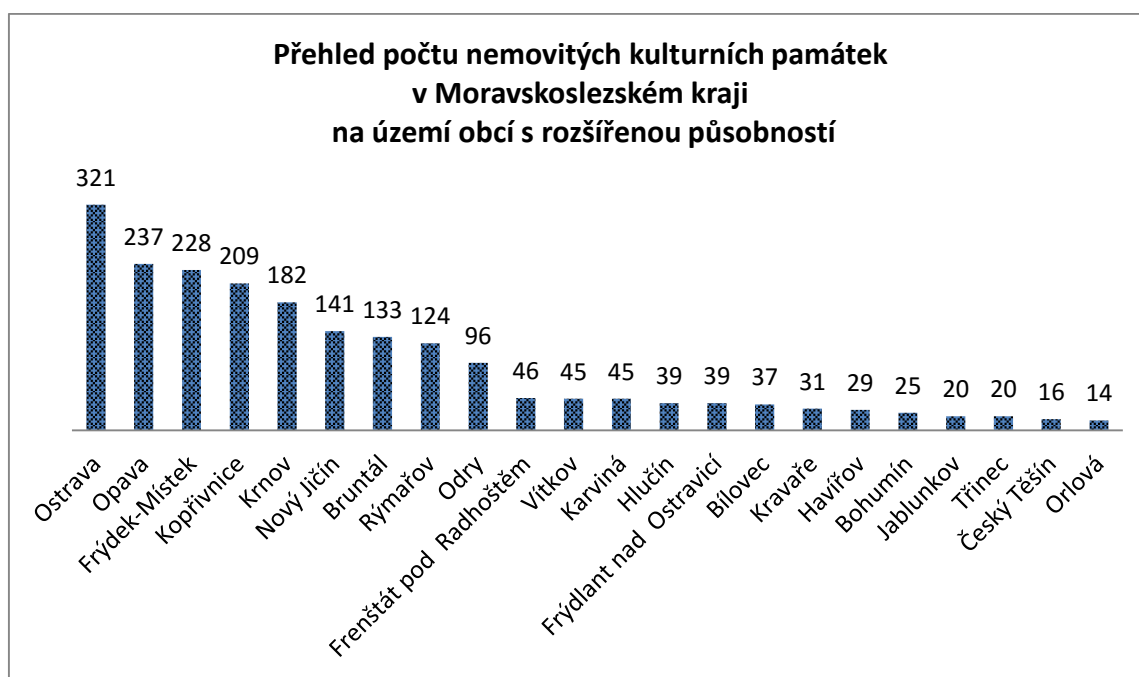
MSK – Moravskoslezský kraj

KP – kulturní památka

Graf 1: Přehled nemovitých kulturních památek v MSK dle okresů

Graf 2: Přehled nemovitých kulturních památek v MSK dle ORP

2.1.2. Národní kulturní památka

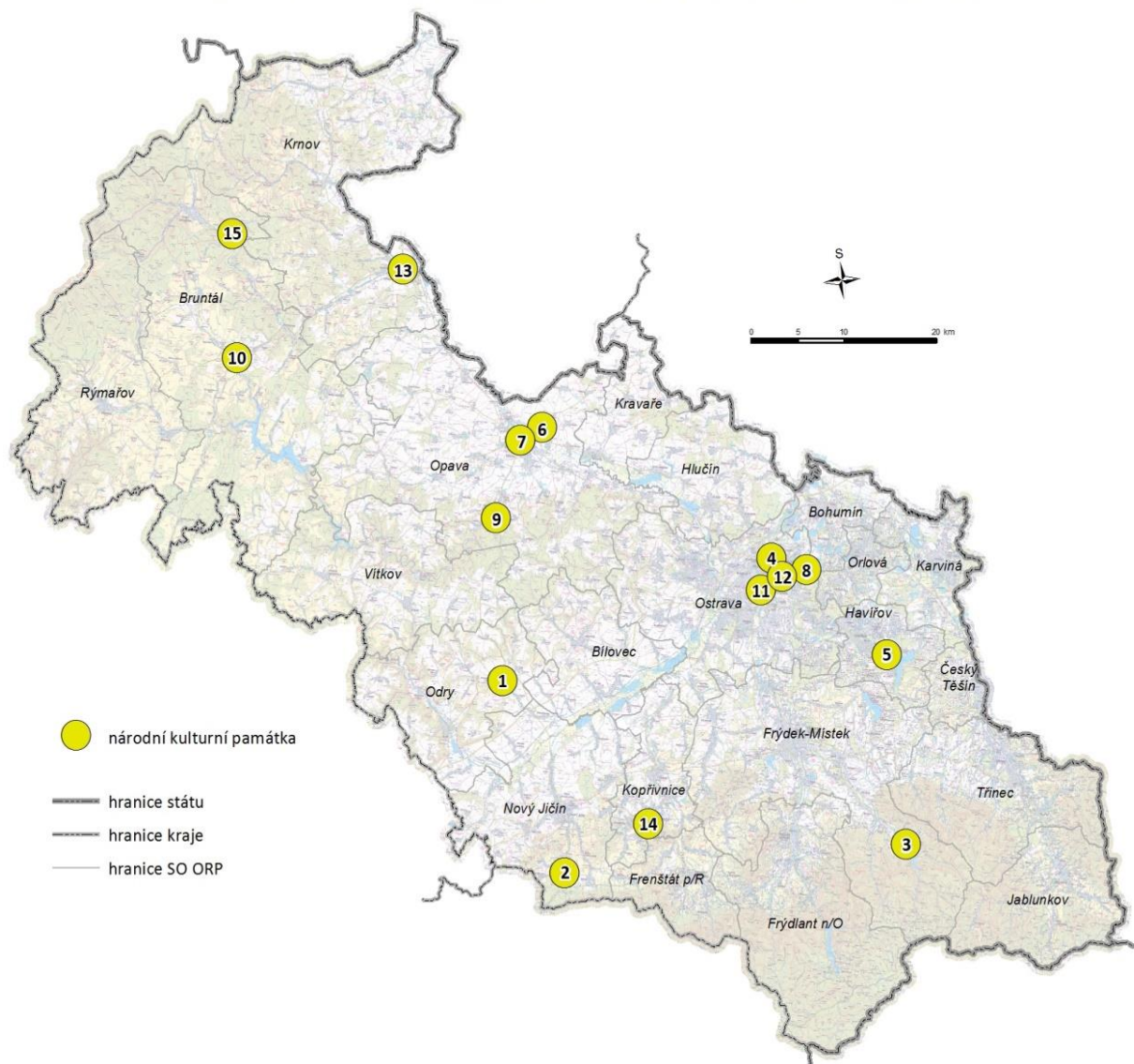
Národní kulturní památky, prohlašované nařízením vlády České republiky, tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. V případě Moravskoslezského kraje jsou národní kulturní památky prezentovány prostřednictvím široké škály objektů, výrazně přesahujících regionální charakter a dokumentujících kulturně-společenský vývoj území. Jedná se jak o církevní, světskou a industriální architekturu, tak o objekty dokumentující historické události či přímo spjaté s životem významných

osobností českých dějin. Výjimečným zástupcem v oblasti technického rozvoje je pak movitá národní kulturní památka - železniční motorový vůz „Slovenská strela“ z roku 1936, vyrobený Tatrou Kopřivnice. V roce 2014 byl soubor 14 národních kulturních památek v kraji rozšířen nařízením vlády č. 106/2014 Sb. ze dne 28. května 2014 o Kosárnu čp. 146 v Karlovicích. Kosárna sloužila během 17. a 18. století ke zpracování železa z místních hamrů a jedná se o jediný dochovaný objekt dříve typický pro tuto oblast Bruntálska.

Na území Moravskoslezského kraje se tedy v současnosti nachází 15 národních kulturních památek a jejich součástí. Výčet je uveden v následující tabulce v časové posloupnosti jednotlivých prohlášení a jejich lokaci lze vyčíst z navazující mapy Moravskoslezského kraje:

Mapa 1: Národní kulturní památky v Moravskoslezském kraji

NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

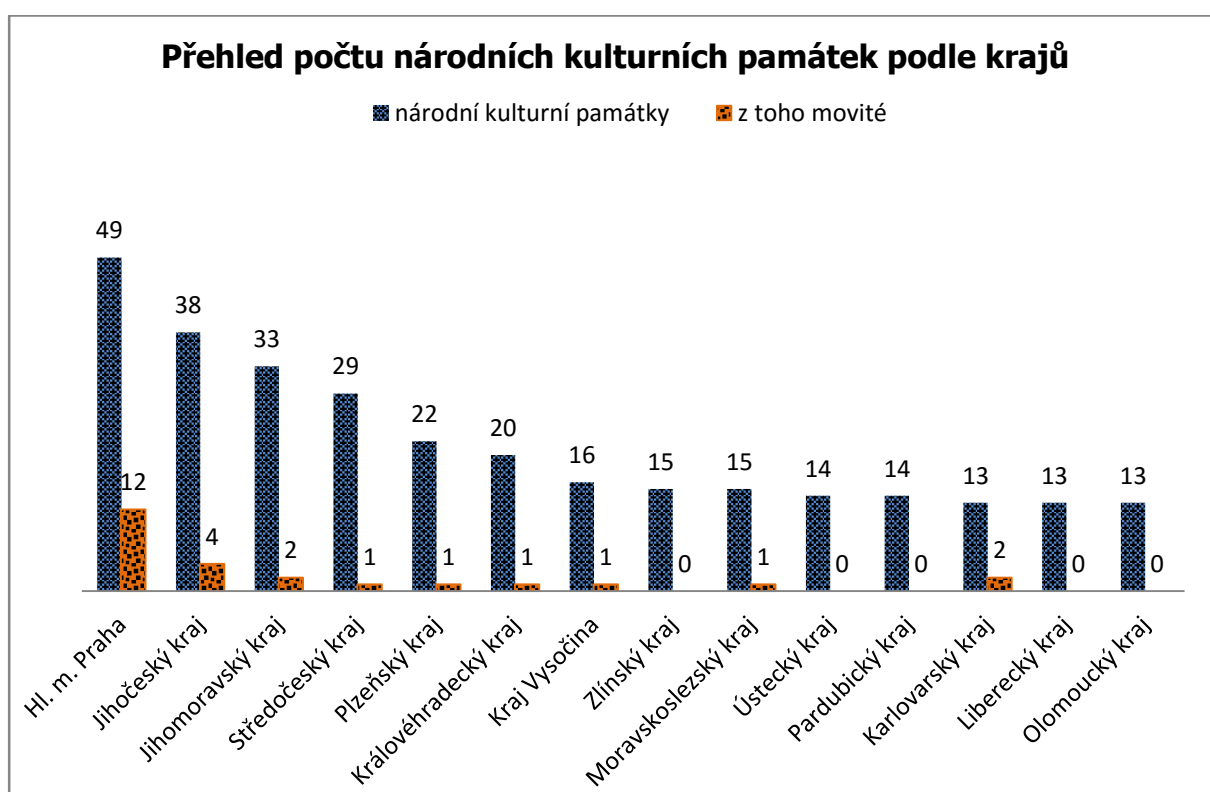
Tabulka 2: Seznam národních kulturních památek v MSK

Poř.	Národní kulturní památka	Od roku	Rozhodnutí o prohlášení
1.	Památník J. Á. Komenského ve Fulneku	1962	Usnesení vlády ČSR č. 251/62 Sb., ze dne 30. 3. 1962 Nařízení vlády č. 171/1998 Sb., ze dne 3. 6. 1998
2.	Rodný dům Františka Palackého v Hodslavicích	1978	Usnesení vlády ČSR č. 70/78 Sb., ze dne 24. 2. 1978 Nařízení vlády č. 147/1999 Sb., ze dne 16. června 1999
3.	Památník partyzánského hnutí "Noční přechod" v Morávce	1978	Usnesení vlády ČSR č. 70/78 Sb., ze dne 24. 2. 1978 Nařízení vlády č. 147/1999 Sb., ze dne 16. června 1999
4.	Památník Rudé armády v Ostravě	1978	Usnesení vlády ČSR č. 70/78 Sb., ze dne 24. 2. 1978 Nařízení vlády č. 147/1999 Sb., ze dne 16. června 1999
5.	Památník obětem nacistického teroru v Havířově-Životicích	1989	Nařízení vlády ČSR č. 55/1989 Sb., ze dne 19. 4. 1989
6.	Kaple sv. Kříže (tzv. švédská kaple) v Opavě	1995	Nařízení vlády č. 262/1995 Sb., ze dne 16. 8. 1995 Nařízení vlády č. 336/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 262/1995 Sb.
7.	Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Opavě	1995	Nařízení vlády č. 262/1995 Sb., ze dne 16. 8. 1995 Nařízení vlády č. 336/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 262/1995 Sb.
8.	Důl Michal v Ostravě	1995	Nařízení vlády č. 262/1995 Sb., ze dne 16. 8. 1995 Nařízení vlády č. 336/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 262/1995 Sb. Nařízení vlády č. 422/2005 Sb., ze dne 29. září 2005, kterým se mění nařízení vlády č. 262/1995 Sb.
9.	Zámek Hradec nad Moravicí	2002	Nařízení vlády č. 132/2001 Sb., ze dne 28. března 2001
10.	Zámek Bruntál	2002	Nařízení vlády č. 132/2001 Sb., ze dne 28. března 2001.
11.	Důl Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren v Ostravě	2002	Nařízení vlády č. 337/2002 Sb., ze dne 19. června 2002
12.	Liskova vila v Ostravě - Slezské Ostravě	2008	Nařízení vlády č. 170/2008 Sb., ze dne 28. dubna 2008
13.	Budova bývalé přádelny s dílnou vzorkovny-dezinatura včetně strojního vybavení v areálu továrny Alois Larisch v Krnově	2010	Nařízení vlády č. 50/2010 Sb., ze dne 10. února 2010
14.	Železniční motorový vůz M 290.001 – „Slovenská strela“	2010	Nařízení vlády č. 50/2010 Sb. ze dne 10. února 2010
15.	Kosárna č. p. 146 v Karlovicích	2014	Nařízení vlády č. 106/2014 Sb., ze dne 28. května 2014

Z výše uvedené tabulky plyne, že v kraji byly na seznam národních kulturních památek jako souboru kulturního dědictví s hodnotou vysoce přesahující regionální význam, dokumentující nejdůležitější etapy dějin hmotné kultury, vědy a techniky, vzdělanosti a celkového společenského vývoje na území celé České republiky, zařazeni reprezentanti profánní, sakrální i industriální architektury, ale také objekty reflektující historické události a objekty mající přímý vztah k významným osobnostem české historie - J. Á. Komenský a František Palacký.

O celkových počtech národních kulturních památek a z toho o počtech movitých národních kulturních památek v jednotlivých krajích České republiky s platností ke dni 5. 11. 2015 informuje následující tabulka:

Graf 3: Přehled národních kulturních památek podle krajů

Zdroj: číselné údaje MonumNet ke dni 5.11. 2015

Dle údajů z výše uvedeného grafu a níže doložené tabulky se Moravskoslezský kraj s 15 národními kulturními památkami z celového počtu 296 prohlášených movitých a nemovitých národních kulturních památek v ČR a ze 14 krajů ČR řadí na 8. až 9. místo, současně se Zlínským krajem. V procentech tak podíl těchto památek situovaných v Moravskoslezském činí 5 %.

Tabulka 3: Přehled národních kulturních památek dle krajů

Přehled národních kulturních památek dle jednotlivých krajů			
Kraj	národní kulturní památky	z toho movité	v procentech
Hlavní město Praha	49	12	16%
Jihočeský kraj	38	4	13%
Jihomoravský kraj	33	2	11%
Středočeský kraj	29	1	10%
Plzeňský kraj	22	1	7%
Královéhradecký kraj	20	1	7%
Kraj Vysočina	16	1	5%
Zlínský kraj	15	0	5%
Moravskoslezský kraj	15	1	5%
Ústecký kraj	14	0	5%
Pardubický kraj	14	0	5%
Karlovarský kraj	13	2	4%
Liberecký kraj	13	0	4%
Olomoucký kraj	13	0	4%
Celkem	304	25	100%

2.1.3. Památky UNESCO

Na území kraje nebyla doposud žádná kulturní památka zařazena na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Pouze Národním památkovým ústavem byly zpracovány podklady pro zápis do tohoto seznamu pro „Industriální soubory v Ostravě“. Jedná se o areály dokumentující různé vývojové etapy těžního a železářského průmyslu od konce 19. století do nedávné doby. Návrh zahrnuje tyto lokality: důl Anselm/ Eduard Urx – katastrální území Petřkovice, důl Michal/ Petr Cingr - k.ú. Michálkovice, důl Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren - k.ú. Moravská Ostrava, k.ú. Vítkovice a větrnou jámu Vrbice – k.ú. Hrušov. Předmětný soubor areálů lze označit i z hlediska mezinárodního srovnání za ojedinělý. Zejména v areálu *dolu Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren* se dochovala zcela jedinečná názorná demonstrace kontinuálního propojení v jeden celek těžby uhlí včetně jeho zpracování a výroby koksu, dále výroby železa a oceli, včetně dokladů vývoje výrobních technologií a strojního pohonu – zavedení výroby železa na bázi koksu, zavedení parních strojů, zavedení a rozšíření elektrických motorů.

Pro Českou republiku je schválen ministrem kultury a v Paříži deponován plán prezentace kulturních památek. Tento oficiální dokument počítá se zařazením navrhovaného souboru ostravských technických památek do Seznamu UNESCO. Rada kraje na schůzi konané dne 2. 2. 2005 přijala usnesení, kterým doporučila „Industriální soubory v Ostravě“ k zápisu do uvedeného prestižního seznamu.

2.1.4. Památky na evropském seznamu kulturního dědictví

Evropská unie založila v roce 2008 seznam památek evropského kulturního dědictví. Cílem projektu bylo a je vytvoření sítě kulturních památek, přírodních nebo městských lokalit a významných pamětihodností, vypovídajících o dějinách a evropském dědictví. Navržené české památky měly význam pro Evropu, pro její historii i rozvoj. Mezi prvními čtyřmi objekty, které byly na seznam zapsány z České republiky, byl také industriální soubor uváděný jako železárny Vítkovice. Jedná se o národní kulturní památku „důl Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren v Ostravě“. Na prestižní seznam se dostaly z České republiky ještě další tři památkové objekty. Jednou z nich byla Vysoká u Příbrami, která je neodlučně spojena s osobou skladatele Antonína Dvořáka, a dále architektura Zlína, která vyniká unikátní baťovskou architekturou. Čtveřici doplnil zámek Kynžvart spjatý s knížetem Metternichem.

Na konci roku 2014 všechny čtyři výše uvedené památky pozbyly tento statut.

2.1.5. Plošně chráněná území

Plošně chráněná území představují vedle kulturních památek a národních kulturních památek jednu z nejvýznamnějších složek památkového fondu, jejichž smyslem je ochrana cenných architektonických a urbanistických hodnot v územích. Zákon o státní památkové péči pracuje v rámci kategorie plošně chráněného území s pojmy památková rezervace, památková zóna a ochranná pásma ke kulturní památce, národní kulturní památce, k památkové rezervaci a památkové zóně.

Památková rezervace je území, které charakterizuje soubor nemovitých kulturních památek, případně archeologických nálezů, a pro něhož je příznačný nejvyšší stupeň ochrany v rámci plošně chráněných lokalit. Jedná se o sídelní útvar s ucelenou historickou zástavbou, bez výrazných rušivých zásahů. Na území kraje jsou podle typu sídla prohlášeny tři městské památkové rezervace (Nový Jičín, Příbor a Štramberk) a dvě vesnické památkové rezervace (Heřmanovice v okrese Bruntál, část obce Štáblovice – Lipina v okrese Opava).

Památková zóna je území se zpravidla menším počtem kulturních památek, s dochovaným historickým prostředím nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. Jde o sídla či jejich části s velmi dobře zachovanou půdorysnou a hmotovou strukturou. Na rozdíl od památkových rezervací se zde však nachází méně intaktně dochovaných staveb. Počet městských památkových zón na území Moravskoslezského kraje se v roce 2014 rozšířil z osmnácti na devatenáct, a to prohlášením města Český Těšín opatřením obecné povahy č. 6/2014 ze dne 2. května 2014 za památkovou zónu. Dále jsou v kraji tři vesnické památkové zóny.

Pro srovnání rozsahu památkového fondu je uváděna tabulka a následně mapa kraje s vyznačením památkových rezervací a památkových zón v Moravskoslezském kraji.

Tabulka 4: Přehled památkového fondu v ČR a v MSK

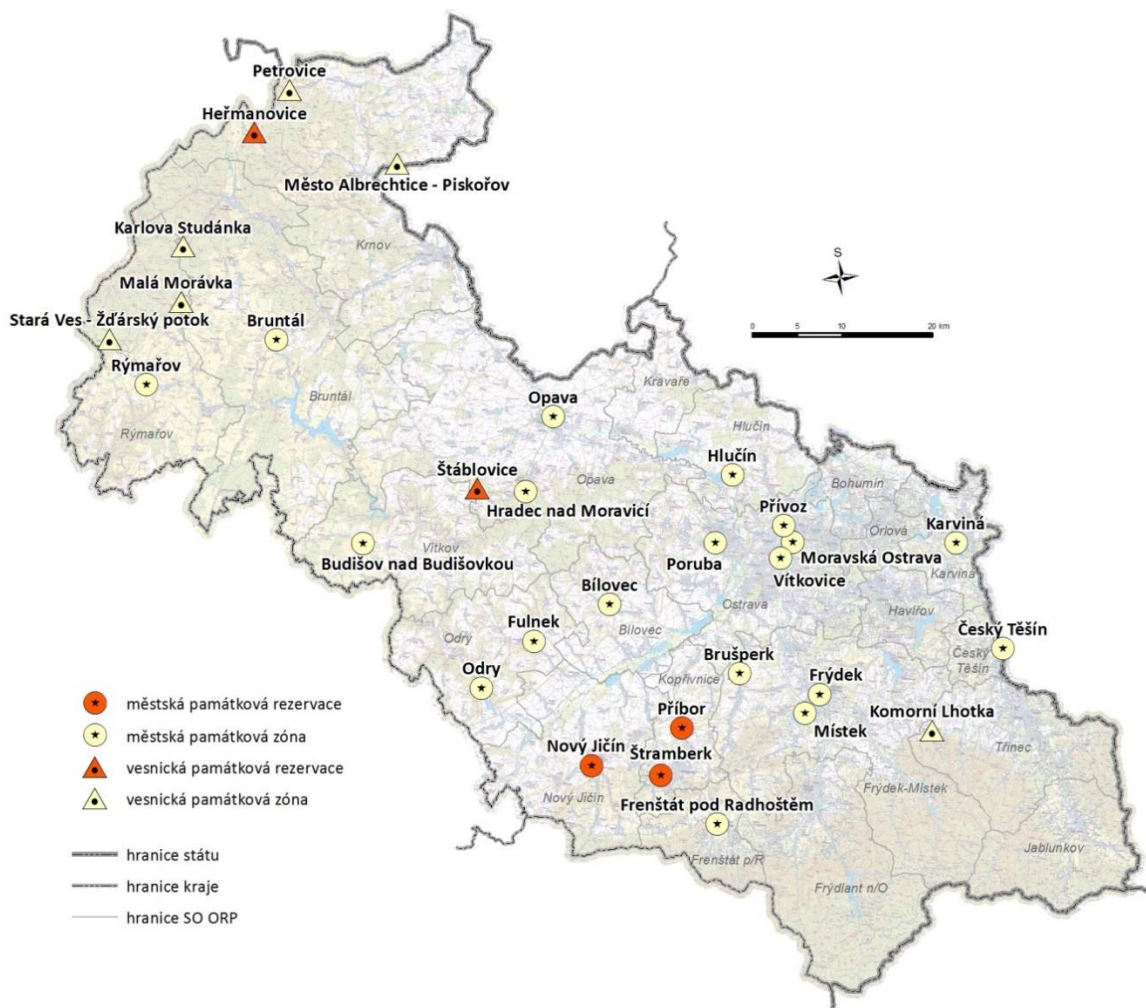
Přehled památkového fondu v České republice a v Moravskoslezském kraji

	Česká republika	Moravskoslezský kraj	v %
Nemovité kulturní památky	40 340	2 077	5,15%
Movité kulturní památky		3 450*	-
Národní kulturní památky	296	15	5,07%
Městské památkové rezervace	40	3	7,50%
Městské památkové zóny	336	19	5,65%
Vesnické památkové rezervace	61	2	3,28%
Vesnické památkové zóny	211	6	2,84%
Památky UNESCO	12	0	0,00%

*) číslo 3 450 odráží počet tzv. rejstříkových čísel, která se mohou vztahovat jak k jednotlivým předmětům, tak k jejich souborům. Do tohoto počtu jsou zahrnuty také tzv. součásti nemovitostí, jako jsou např. oltáře, kazatelny, varhany apod., kterých je cca 900. Uváděn je tento rámcový počet, neboť probíhá současně zpracování dat movitých kulturních památek, která by měla mimo jiné upřesnit i počty KP.

Mapa 2: Mapa památkových rezervací a památkových zón v Moravskoslezském kraji

PAMÁTKOVÉ REZERVACE A ZÓNY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Městské památkové zóny:

Bílovec
Bruntál
Brušperk
Budišov nad Budišovkou
Český Těšín
Frenštát pod Radhoštěm
Frýdek-Místek - Frýdek
Frýdek-Místek - Místek
Fulnek
Hlučín
Hradec nad Moravicí
Karviná
Odry
Opava
Ostrava – Moravská Ostrava
Ostrava – Poruba
Ostrava – Přívoz
Ostrava – Vítkovice
Rýmařov

Městské památkové rezervace:

Nový Jičín
Příbor
Štramberk

Vesnické památkové rezervace:

Heřmanovice
Lipina – místní část na území obce
Štáblovice

Vesnické památkové zóny:

Karlova Studánka
Petrovice
Komorní Lhotka
Piskořov – část města Město Albrechtice
Malá Morávka
Stará Ves – Žďárský potok

2.2. Financování

2.2.1. Finanční prostředky ze státního rozpočtu

V případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky může na její obnovu poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek Ministerstvo kultury buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu, nebo prostřednictvím obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Tyto aktivity ministerstvo realizuje následujícími programy:

- a) Havarijní program,
- b) Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón,
- c) Program záchrany architektonického dědictví,
- d) Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny,
- e) Program restaurování movitých kulturních památek,
- f) Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností.

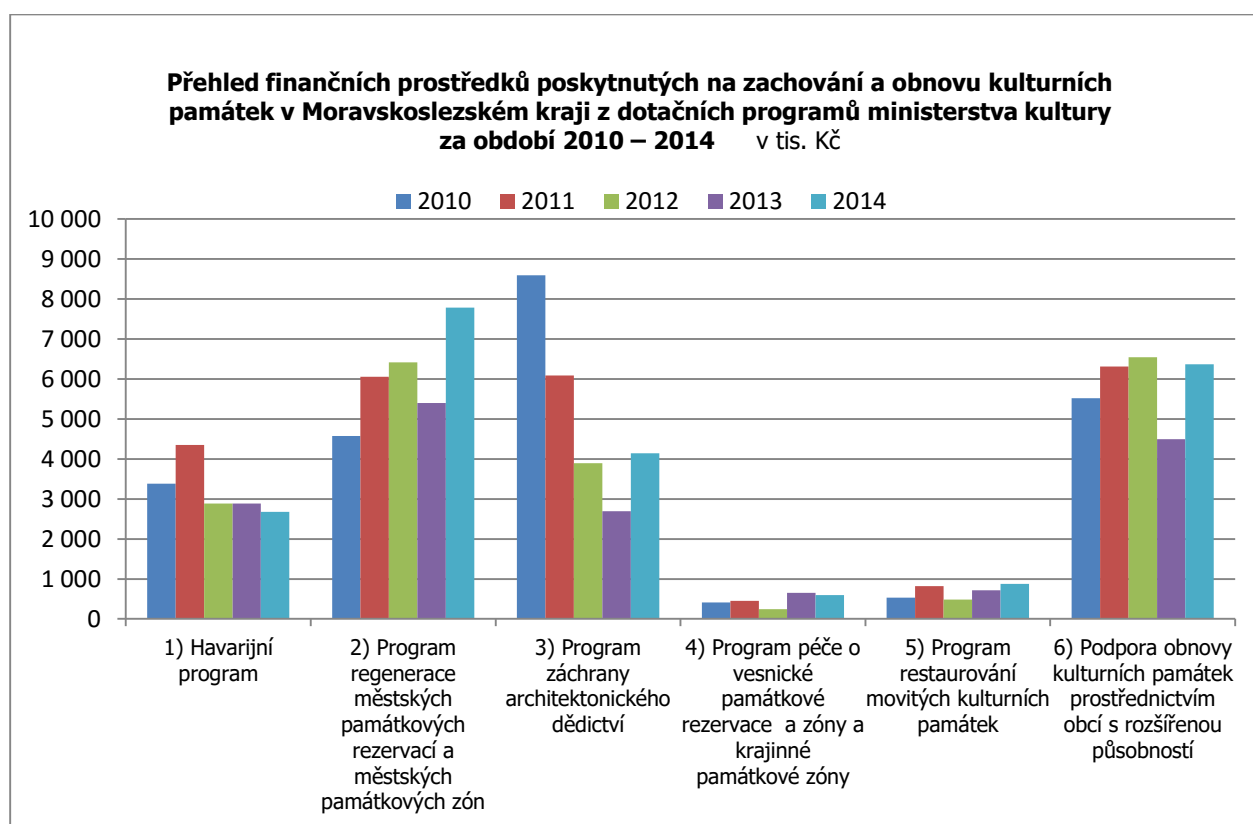
Posledně jmenovaný program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností je administrován od roku 2008 a byl vyhlášen na obnovu památkového fondu tam, kde to efektivně a účelně neumožňují jiné programy Ministerstva kultury. Finanční prostředky v programu jsou určeny na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek, které se nacházejí mimo památkové rezervace a památkové zóny, nejsou národními kulturními památkami a nejsou ve vlastnictví státu. Také se nemusí jednat o kulturní památky v havarijním stavu. Z názvu ostatních programů je zřejmé jejich zacílení.

Následuje souhrnná tabulka, která zaznamenává celkově finanční prostředky ze všech výše uvedených programů v jednotlivých letech 2010 – 2014:

Tabulka 5: Přehled dotací na památky z MK ČR pro MSK za období 2010 - 2014

Přehled finančních prostředků poskytnutých na zachování a obnovu kulturních památek v MSK z dotačních programů MK za období 2010 – 2014 (v tis. Kč)						
Název programu / Rok	2010	2011	2012	2013	2014	Celkem
1) Havarijní program	3 379	4 350	2 885	2 885	2 680	16 179
2) Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	4 575	6 057	6 418	5 398	7 785	30 233
3) Program záchrany architektonického dědictví	8 590	6 085	3 895	2 695	4 145	25 410
4) Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	410	450	240	655	600	2 355
5) Program restaurování movitých kulturních památek	532	820	480	720	880	3 432
6) Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností	5 517	6 309	6 540	4 493	6 365	29 224
Celkem	23 003	24 071	20 458	16 846	22 455	106 833

Graf 4: Přehled dotací na památky z MK ČR pro MSK za období 2010 - 2014

2.2.2. Finanční prostředky z rozpočtu Moravskoslezského kraje

Rada kraje již od roku 2004 každoročně vyhláší na úseku památkové péče dotační program – Program obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí v Moravskoslezském kraji (název programu i jeho podmínky byly v průběhu let měněny). Program je finančním nástrojem účinnější péče o hmotné kulturní dědictví regionu a je zaměřen na podporu obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí nacházejících se na území Moravskoslezského kraje. Finanční podpora je určena vlastníkům památek a chráněných nemovitostí, které jsou ve špatném technickém stavu a zvýhodněny jsou památky a chráněné nemovitosti, které jsou zpřístupněny či prezentovány veřejnosti za účelem kulturního, vzdělávacího, turistického nebo náboženského využití. Dotaci lze poskytnout nejen na opravu poškozených historických budov, ale také na restaurování vzácných výtvarných děl, jako jsou např. sochy, obrazy či jiné věci. Podpora je určena mimo jiné těm vlastníkům památek, kteří nemohou z vlastních zdrojů uhradit veškeré náklady spojené s opravami.

V posledních letech lze dotaci poskytnout ve výši od 50.000,-- Kč do 350.000,-- Kč na jeden projekt. Finanční spoluúčast poskytovatele dotace na celkových uznatelných nákladech projektu činí u projektů právnických osob maximálně 50 % a u projektů fyzických osob maximálně 75 %. Projekty mohou být realizovány v době od 1. 1. – 30. 11. toho roku, pro který byl program vyhlášen.

Ve výjimečných případech byly na záchranu kulturních památek v regionu poskytnuty Moravskoslezským krajem také individuální dotace.

Tabulka 6: Podpora individuálních akcí na obnovu kulturních památek z rozpočtu MSK za období 2011 - 2015

Podpora individuálních akcí na obnovu kulturních památek a památek místního významu						
	2011	2012	2013	2014	2015	Celkem
Počet podpořených projektů	9	6	0	1	1	17
Schválená výše dotací (v tis. Kč)	2.200	2.670	0	40	120	5.030
Vyčerpané prostředky (v tis. Kč)	2.200	2.663	0	40	120	5.023

Ve sledovaném období byly z rozpočtu kraje poskytnuty individuální dotace na obnovu kulturních památek a památek místního významu v celkovém objemu 5,030 mil. Kč, z toho bylo použito 5,023 mil. Kč a nevyčerpano zůstalo 7 tis. Kč. Podpořeno bylo celkem 17 projektů, z toho většina byla realizována v letech 2011 a 2012, naopak v roce 2013 nedošlo k žádnému poskytnutí dotace. Z celkového objemu schválených prostředků ve výši 5,030 mil. Kč spadá do let 2011 – 2012 částka 4,870 mil. Kč, tj. 96,8 %.

Z níže uvedené tabulky, která vypovídá o základních údajích předmětného dotačního programu, vyplývá, že celková finanční částka vkládaná krajem do programu v letech 2004 - 2009 se neměnila a činila 8,2 mil. Kč (odchyly vznikly nedočerpáním či vrácením části dotací). Následně došlo z důvodu ekonomické krize k poklesu alokovaných finančních prostředků z rozpočtu kraje, což vyvolalo snížení maximální výše dotace z 500 tis. Kč na 350 tis. Kč. V roce 2010 byla posílena celková částka v dotačním programu na 10 mil. Kč, avšak v následujících letech se propadla, a to v roce 2011 na 5,5 mil. Kč a v letech 2012 až 2015 na 5,0 mil. Kč.

Tabulka 7: Přehled dotací z Programu obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí MSK za období 2004 - 2015

**Program obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí v Moravskoslezském kraji v letech 2004 – 2015
(přehled žádostí o dotace a poskytnuté finanční podpory)**

rok	schválený rozpočet v Kč	celkový počet žádostí	celkový požadavek o dotaci v Kč	celkové plánované náklady projektů v Kč	podpořené žádosti celkem	poskytnutá finanční podpora v Kč	celkové plánované náklady podpořených projektů v Kč	náhradní žádosti celkem	vyřazené žádosti celkem	nepodpořené žádosti celkem	celkové plánované náklady nepodpořen. projektů v Kč
2004		78	27 512 363	60 618 408	24	7 420 300	16 295 252	45	9	54	44 323 156
2005	8 143 000	63	19 433 186	47 627 428	27	8 143 000	17 218 484	28	8	36	30 408 944
2006	8 200 000	70	24 042 342	54 868 452	24	8 200 000	16 949 302	31	15	46	37 919 150
2007	8 200 000	80	27 983 200	61 169 042	22	8 200 000	18 289 733	57	1	58	42 879 309
2008	8 200 000	65	23 189 000	46 164 791	23	7 700 000 *	16 649 128	42	0	42	29 515 663
2009	8 200 000	56	21 413 486	46 727 350	24	8 632 548 *	19 114 766	28	4	32	27 612 584
2010	10 000 000	52	18 037 200	44 802 654	30	10 000 000	27 650 796	22	0	22	17 151 858
2011	5 500 000	52	14 766 521	40 471 359	21	5 500 000	13 378 099	26	5	31	27 093 260
2012	5 500 000	50	13 330 000	49 711 854	22	5 500 000	32 663 591	25	3	28	17 048 263
2013	5 000 000	58	15 888 700	42 389 941	20	5 000 000	13 963 610	30	8	38	28 426 331
2014	5 000 000	59	14 441 500	41.140.300	21	5 000 000	11 308 200	33	5	38	29 832 100
2015	5 000 000	60	16 021 334	42 780 052	21	5 000 000	16 859 382	36	3	39	25 920 670
Celkem	76 943 000	743	236 058 832	578 471 631	279	84 395 848	220 340 343	403	61	464	358 131 288

*) Pozn.: V roce 2008 byla schválena dotace ve výši 500 tis. Kč organizaci Matice Slezská na projekt „Renovace fasády Matičního domu v Opavě“. Použitelnost dotace byla prodloužena do 30. 6. 2009 a dotace byla vyplacena v roce 2009, proto jsou ve sloupci „poskytnutá finanční podpora v Kč“ tyto prostředky uvedeny až v roce 2009.

2.3. SWOT analýza - stávající stav památkové péče v MSK

2.3.1. Silné stránky

1. Početně a poměrně pestře zastoupený památkový fond odrážející vývoj kraje v různých formách hmotné kultury
2. Značná koncentrace technických památek těžního, hutního a strojírenského průmyslu, který přinesl části regionu zásadní rozvoj
3. Důl Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren – jedna z nejnavštěvovanějších atraktivit v České republice
4. Jedinečnost souboru dochovaných dřevěných kostelů a dřevěné lidové architektury (Guty, Hněvošice, Kunčice pod Ondřejníkem, Hodslavice, ...)
5. Archeopark Chotěbuz – ojedinělé kulturně vzdělávací centrum
6. Stabilizační efekt využívaných památkově chráněných objektů na služby a zaměstnanost
7. Zázemí oboru v letité existenci odborných institucí v kraji (muzea, archivy, ...)
8. Stabilizovaný systém orgánů a organizací státní památkové péče
9. Multiplikační efekt vkládaných financí kraje při obnově kulturních památek
10. Atraktivita památkového fondu pro cestovní ruch a propagaci kraje

2.3.2. Slabé stránky

1. Nezpracované výsledky reidentifikace památkového fondu – nejistota u rozsahu prohlášených kulturních památek i plošně chráněných území
2. Nejmenší počet zpřístupněných zámků v celé ČR ve srovnání s jinými regiony
3. Nedostatek finančních prostředků na zachování a ochranu památkového fondu
4. Absence historické sounáležitosti velké části obyvatel se svým bydlištěm a regionem
5. Nedostatečná propagace kulturního dědictví a příkladných obnov památkově chráněných objektů
6. Chybějící kvalifikované podklady pro rozhodování v oblasti památkové péče (SHP, pasparty, odborné studie, ...)
7. Doposud nevyjasněné vlastnické vztahy k některým chráněným objektům
8. Setrvačnost názorů památkářů oproti dynamickému vývoji společnosti
9. Absence památky UNESCO

2.3.3. Příležitosti

1. Finanční zdroje EU v programovacím období 2014 – 2020
2. Zpracovaná Koncepce podpory památkové péče v MSK na období 2010 – 2020 (aktualizace 2016)

3. Nevyužívané či nevhodně využívané památkově chráněné nemovitosti, revitalizace atraktivit a jejich zpřístupnění
4. Sousedství Polska a Slovenska - spolupráce v ekonomické a kulturní oblasti
5. Zpřístupnění technických památek, jejich komerční využití a zvýšení informovanosti o nich
6. Potenciál výchovy odborníků na vysokých školách v kraji se zaměřením na obor samotný či přidružené obory
7. Popularizace kulturního dědictví ve všech dostupných médiích
8. Propagace kulturního dědictví v rámci cestovního ruchu mezi širokou veřejnost v ČR i zahraničí
9. Zásadnější a širší poznání památkového fondu na základě současného stupně vědění
10. Rostoucí zájem o jedinečné architektonické objekty

2.3.4. Hrozby

1. Vylidňování center měst
2. Zánik současného využití památek a jejich následné chátrání, např. u lidové architektury
3. Nekoordinovaný rozvoj sídel a umístování obchodních center do historických jader měst
4. Laický a neodborný přístup k obnovám kulturních památek
5. Nepříznivý obraz památkové péče ve společnosti
6. Neefektivní financování záměrů směřujících k zachování kulturního dědictví
7. Absence spolupráce odborníků na úseku veřejné správy v oblasti památkové péče
8. Nekompromisní přístup pracovníků památkové péče při jednáních s vlastníky památek o jejich obnově

3. Strategická část

3.1. Strategické vize a cíle rozvoje podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji

Při formulování cílů Koncepce podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji na období 2016 – 2020 byla výchozím podkladem uvedená SWOT analýza a konkrétní zkušenosti odborných složek vykonávajících státní správu na úseku památkové péče. Kulturní dědictví nacházející se na území Moravskoslezského kraje patří k základním faktorům utvářejícím identitu kraje. Prostřednictvím movitých i nemovitých památek vybudovaných a vytvářených po generace až do současnosti se přenáší nejenom materiální, ale také duchovní hodnoty našim nástupcům. Péče o kulturní dědictví náleží k významným úkolům Moravskoslezského kraje a patří mezi jeho priority. Rada kraje to deklarovala v Programovém prohlášení Rady Moravskoslezského kraje na volební období 2013-2016 schváleném na jednání rady kraje usnesením č. 7/399 dne 29. ledna 2013, ve kterém navrhla realistická řešení základních potřeb dalšího rozvoje kraje a zlepšení života jeho obyvatel.

Strategickou vizí této koncepce je podpora efektivního a hospodárného rozvoje péče o památkový fond na území Moravskoslezského kraje v časovém horizontu do konce roku 2020 a dále vytvoření příznivějších podmínek pro dlouhodobou a komplexní péči o památkový fond v kraji.

S ohledem na širší vytyčené obecně formulované vize může kraj na jejím naplňování participovat v roli:

- **iniciační** – jako navrhovatel opatření podmiňujících naplnění obecného cíle,
- **koordinační** – jako koordinátor procesů aktivit vedoucích k naplnění obecného cíle,
- **realizační** – jako realizátor vlastních projektů zaměřených k naplnění obecného cíle.

Na základě zjištěných skutečností a poznatků byly navrženy následující specifické cíle strategie:

1. zachování a obnova památkového fondu na území Moravskoslezského kraje,
2. památkový fond – nevyužitý potenciál kraje,
3. dobrá veřejná správa na úseku památkové péče,
4. strukturální fondy EU a možnosti jejich využití pro obnovu památkového fondu v kraji,
5. propagace kraje zacílená na jeho kulturní dědictví.

3.2. Opatření - aktivity k dosažení cílů strategie

3.2.1. Zachování a obnova památkového fondu na území Moravskoslezského kraje

a) Dotační program

Podpora zachování a obnovy hmotného kulturního dědictví na území Moravskoslezského kraje formou dotačního programu každoročně vyhlašovaného radou kraje probíhá již od roku 2004. Z vyhodnocení celého předešlého období, ve kterém byl program administrován, vyplynulo, že o program je mezi vlastníky kulturních památek i nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se v území s plošnou památkovou ochranou, zájem a jejich požadavky několikanásobně převyšovaly finance vkládané z rozpočtu kraje do tohoto programu. Maximální alokovaná částka v programu byla v roce 2010 a činila 10 mil Kč, následně došlo ke snížení prostředků v dotačním programu v důsledku nepříznivé ekonomické situace. S ohledem na velmi dobré výsledky akcí, které byly podpořeny z programu, a příznivější ekonomické možnosti kraje se plánuje navýšení finančních prostředků v dotačním programu.

Nároky na rozpočet kraje:	2016	6 mil. Kč (v rozpočtu kraje)
	2017	7 mil. Kč
	2018	8 mil. Kč
	2019	9 mil. Kč
	2020	10 mil. Kč

Předpokládaná participace: vlastníci kulturních památek a vlastníci nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se na plošně památkově chráněném území

Očekávaný přínos: zlepšení kondice památkového fondu Moravskoslezského kraje, částečná kompenzace omezeného nakládání se svým majetkem vlastníky kulturních památek, zkvalitnění životního prostředí, v neposlední řadě i podpora podnikání

b) Podpora individuálních akcí obnovy v důsledku havarijního stavu památek nebo podpora projektů významných pro kraj

Cílem předmětného opatření by měla být záchrana ohrožených nemovitých kulturních památek efektivní a rychlou obnovou, příp. i památek místního významu. Zkušenosti při administraci dotačního programu ukázaly, že rozsáhlejší obnova kulturní památky bývá prováděna vlastníky postupně i několik následujících let, což s sebou nese i zvýšené náklady na takovou obnovu. Pro zhuštění a zefektivnění obnovy významných částí architektonického dědictví by bylo možné podpořit vyšší finanční částkou žadatele o dotaci z rozpočtu Moravskoslezského kraje. Podpora by směřovala na akce řešící velmi špatný až havarijní stav památky nebo obnovu kulturních památek významných pro kraj a upřednostněny by byly projekty zaměřené na zpřístupnění kulturních památek veřejnosti, příp. veřejně přístupné objekty.

Nároky na rozpočet kraje: 2016	2 mil. Kč (v rozpočtu kraje)
2017	3 mil. Kč
2018	3 mil. Kč
2019	4 mil. Kč
2020	4 mil. Kč

Předpokládaná participace: vlastníci kulturních památek a památek místního významu

Očekávaný přínos: zlepšení kondice památkového fondu Moravskoslezského kraje, částečná kompenzace omezeného nakládání se svým majetkem vlastníky kulturních památek, zkvalitnění životního prostředí, v neposlední řadě i podpora podnikání

3.2.2. Památkový fond – nevyužitý potenciál kraje

a) Revitalizace kulturních památek

Moravskoslezský kraj lze charakterizovat jako region s nejmenším počtem zpřístupněných kulturních památek. Také image kraje je spojována spíše s průmyslem, než s kulturním bohatstvím země, avšak v kraji se nachází spousta významných a zajímavých památek či lokalit, které mohou oslovit jak obyvatele kraje, tak i jeho návštěvníky, a to i ze zahraničí. Snahou kraje bude rozšíření nabídky instalovaných objektů, a to v prvé řadě ve svém vlastnictví. V případě, že se kulturní památky ve vlastnictví kraje dnes využívané subjekty mimo oblast kultury stanou pro jejich činnost dále nepotřebné, bude prověřeno, zda by byla možná jejich přeměna na instalované či jinak pro kulturu využitelné objekty. Nároky na rozpočet kraje: dle řešených případů

Předpokládaná participace: KÚ MSK, příspěvkové organizace zřizované krajem, vlastníci kulturních památek, Národní památkový ústav

Očekávaný přínos: rozšíření nabídky zpřístupněných instalovaných objektů pro veřejnost, prezentace Moravskoslezského kraje, podpora cestovního ruchu, synergický efekt v dané lokalitě – podpora zaměstnanosti

b) Spolupráce s vlastníky ohrožených kulturních památek

Pro každý objekt je ztráta využití cestou k jeho celkovému zániku. V kraji se nacházejí objekty v neutěšeném stavu. V rámci spolupráce příslušných orgánů státní památkové péče v oblasti kultury – krajský úřad a obecní úřady obcí s rozšířenou působností bude snaha vytipovat ohrožené objekty, které by bylo vhodné a možné revitalizovat a ve spolupráci s vysokými školami hledat možnosti jejich zapojení do života. Nezatížený pohled mladé generace architektů by mohl napomoci najít příznivé řešení, které by mohlo inspirovat vlastníky k jejich realizaci.

Nároky na rozpočet kraje: bez finančních nároků

Předpokládaná participace: KÚ MSK, orgány státní památkové péče v kraji, vysoké školy, odborné instituce v Moravskoslezském kraji, vlastníci kulturních památek

Očekávaný přínos: zlepšení „kondice“ památkového fondu; využití nesnadno využitelných kulturních památek, ekonomické přínosy obecně, podpora zájmu o obor a získávání praktických zkušeností v oboru u studentů vysokých škol

3.2.3. Dobrá veřejná správa na úseku památkové péče

a) Servis informací pro vlastníky kulturních památek při revitalizaci kulturního dědictví v MSK

Stav kulturních památek v Moravskoslezském kraji je různý - od památek ve výborné kondici, přes památky v optimálním stavu až po památky zchátralé, příp. ohrožené. Jednou z častých příčin stavu památek neutěšeného obrazu je nevhodné využití nebo ztráta využití objektu. V kraji se nacházejí nemovité věci památkového fondu, příp. jejich soubory, které v rámci životního cyklu přišly o svou původní funkci, případně zůstaly z různých důvodů bez „života“. Snahou kraje je pomoci vlastníkům kulturních památek při hledání cesty z nelehké situace. Pro možnou pomoc při řešení konkrétních případů by byl na webových stránkách Moravskoslezského kraje v sekci Kultura a památková péče vytvořen servis informací o právech a povinnostech vlastníků kulturních památek a o možnostech získání finančních prostředků na obnovu památkově chráněných nemovitostí.

Nároky na rozpočet kraje: bez finančních nároků

Předpokládaná participace: KÚ MSK, oddělení kultury a památkové péče, odborné instituce v Moravskoslezském kraji, vlastníci kulturních památek

Očekávaný přínos: zlepšení informovanosti vlastníků památkově chráněných objektů památkového fondu o jejich právech a povinnostech, ekonomické přínosy obecně, ztraktivnění oboru

b) Zvyšování profesní způsobilosti orgánů státní památkové péče v oblasti odborné ochrany památkového fondu

V rámci metodické činnosti pořádá oddělení kultury a památkové péče odboru územního plánování, stavebního řádu a kultury každoročně tři tzv. metodické dny směřující k zajištění jednotného přístupu v rozhodovacích procesech na úseku památkové péče v kraji pro zaměstnance obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, kteří zajišťují výkon státní památkové péče na těchto úřadech pro dané správní obvody. Vzhledem ke kladné odezvě účastníků seminářů bude i nadále v dané aktivitě pokračováno, avšak do programu metodických dnů budou rovněž zařazovány příspěvky odborníků z oblastí odborné péče či ochrany památkového fondu, příp. odborníků na obnovu a restaurování kulturních památek či jejich částí. V součinnosti s vysokými školami a příslušnými odbornými institucemi (např. Slezské zemské muzeum v Opavě) připraví krajský úřad odborné semináře nebo workshopy, které by byly věnovány konkrétním odborným tématům – poznání památkového fondu či jeho odborné ochraně.

Nároky na rozpočet kraje: 25 tis. Kč ročně

Časový horizont: min. 1x ročně akce zaměřená na odbornou ochranu památkového fondu

Participace: KÚ, ÚPS - oddělení kultury a památkové péče, obecní úřady obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji, vysoké školy, muzea a odborné instituce, příp. restaurátoři a odborníci s praxí obnovy kulturních památek

Očekávaný přínos: systematickou činností přispívat k zajištění jednotného přístupu z procesní i odborné stránky při rozhodování orgánů státní správy na úseku památkové péče, odborný profesní růst úředníků

3.2.4. Strukturální fondy EU a možnosti jejich využití pro obnovu památkového fondu v kraji

a) Industriální dědictví

Z Integrovaného operačního programu Ministerstva kultury ČR, Prioritní osa 5 – Národní podpora územního rozvoje, v oblasti intervence 5.1 Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví (podporovaná aktivita 5.1b – Realizace vzorových projektů obnovy a využití nejvýznamnějších součástí nemovitého památkového fondu ČR) byla podpořena revitalizace tří objektů národní kulturní památky „Důl Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren v Ostravě“ v areálu Dolní oblasti v Ostravě – Vítkovicích. Celkově lze realizovaný projekt i navazující revitalizace dalších objektů v uvedeném areálu hodnotit velmi pozitivně a je nutné uvést, že se Dolní oblast Vítkovice stala jednou ze tří nejnavštěvovanějších atraktivit v České republice.

V programovacím období 2014+ je potřebné navázat na již provedené akce a připravit nové projekty, v rámci kterých by byly obnoveny a revitalizovány další části této národní kulturní památky, příp. jiných industriálních objektů v kraji. Průmyslové areály mohou být pro jejich vlastníky ve spojení

s kvalifikovanými architekty výzvou k jejich oživení a nové využití. Např. jednou z variant řešení nové krajské knihovny je její vybudování v Dolní oblasti Vítkovic.

Nároky na rozpočet kraje: bez finančních nároků

Předpokládaná participace: KÚ MSK, vlastníci kulturních památek, zájmové sdružení právnických osob
Dolní oblast Vítkovice, vlastníci kulturních památek, projektanti, odborníci
z oblasti industriálního dědictví, Národní památkový ústav, vysoké školy

Očekávaný přínos: záchrana technického a kulturního dědictví, zpřístupnění industriální památky odborné i laické veřejnosti, vznik stálé expozice strojího a hutnického zařízení bývalé výroby v daném místě, vytvoření nových prostor města symbolizujících propojení minulosti, současnosti i budoucnosti regionu

b) Památky ve vlastnictví Moravskoslezského kraje

Kraj vlastní pět národních kulturních památek, které spravují jeho příspěvkové organizace v oblasti kultury, a řadu nemovitých a movitých kulturních památek. V těchto sídlí nebo je využívají různé krajské instituce – kulturní, školské, sociální i na úseku zdravotnictví. V Integrovaném regionálním operačním programu pro období 2014 - 2020 je jedním z témat také podpora zaměřená na zachování, ochranu, propagaci a rozvoj kulturního dědictví. Dle specifických podmínek vyhlášených výzev bude nutné připravit projekty, které by řešily zefektivnění prezentace, posílily ochranu a rozvíjely kulturní dědictví kraje. V současnosti se připravují projekty obnovy národních kulturních památek jako nevýznamnějších součástí kulturního bohatství, a to projekty „Památník J. A. Komenského ve Fulneku – živé muzeum“ a „Zámek Bruntál – Revitalizace objektu „saly terreny““. Dále se jeví možná podpora modernizace a budování kvalitnějšího zázemí, především depozitářů, pro muzea, což je výzvou pro krajské muzeální instituce sídlící v památkově chráněných objektech, příp. v nich provozující své pobočky (projekt Revitalizace zámku ve Frýdku, Revitalizace hradu Hukvaldy a další). I nadále bude nutné sledovat všechny vyhlášené výzvy a reagovat připravovanými záměry na podmínky umožňující získání finančních prostředků z evropských zdrojů.

Nároky na rozpočet kraje: dle úspěšnosti projektů povinná finanční spoluúčast

Participace: MSK, krajský úřad, příspěvkové organizace zřizované krajem, příslušné orgány státní památkové péče obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

Očekávaný přínos: zlepšení stavu kulturních památek jedinečných pro region, zajištění významných hodnot kulturního bohatství z hlediska památkové péče, zefektivnění jejich využití a rozvoj kvality nabízených kulturních služeb pro veřejnost

3.2.5. Propagace kraje zacílená na jeho kulturní dědictví

a) Reprezentativní řada publikací o hradech a zámcích ve vlastnictví kraje

Kraj vlastní veřejnosti přístupné hrady a zámky, ve kterých sídlí jeho příspěvkové organizace na úseku kultury nebo v nich provozují jejich pobočky. Tyto paměťové instituce patří k nejvýznamnějším muzeím

v kraji. Jednotně pojatá propagace formou reprezentativního souboru publikací těchto kulturních památek chybí a pro propagaci Moravskoslezského kraje by byla žádoucí. Jednotlivé převážně obrazové knihy by byly věnovány hradu Hukvaldy, hradu Sovinci, zámkům v Bruntále, Frýdku a Novém Jičíně. Také by bylo možné zpracovat ve stejném provedení zámek Kunín, příp. Nová Horka.

Nároky na rozpočet kraje: cca 250.000,- na jednotlivé publikace

Předpokládaná participace: KÚ MSK, oddělení kultury a památkové péče, příspěvkové organizace v oblasti kultury zřizované Moravskoslezským krajem, odborné paměťové instituce

Očekávaný přínos: popularizace památkové péče a prezentace Moravskoslezského kraje jako vlastníka kulturních památek, zkvalitnění informací pro odbornou i laickou veřejnost

b) Prezentace kraje mimo jeho území

V posledních čtyřech letech se Moravskoslezský kraj prezentoval na veletrhu PAMÁTKY na výstavišti v Praze – Holešovicích. Tato akce se stává již tradicí a s ohledem na kladné ohlasy návštěvníků je žádoucí pokračovat v účasti na veletrhu i v následujících letech. Veletrh dává možnost propagovat památky ve vlastnictví kraje a krajská muzea, která je spravují, což napomáhá zvyšovat atraktivitu kraje z hlediska cestovního ruchu a vytvářet podmínky pro rozvoj muzejního turismu. V roce 2015 kraj představil své významné kulturní památky na Pražském hradě na výstavě „Památky mého kraje“. Také do budoucna by bylo vhodné využít případné příležitosti a ukázat široké veřejnosti, že Moravskoslezský kraj má i v oblasti kulturního dědictví co nabídnout.

Nároky na rozpočet kraje: každoročně min. 100 tis. Kč

Předpokládaná participace: KÚ MSK, oddělení kultury a památkové péče, příspěvkové organizace v oblasti kultury zřizované Moravskoslezským krajem, odborné paměťové instituce

Očekávaný přínos: popularizace památkové péče a prezentace Moravskoslezského kraje jako vlastníka kulturních památek, zkvalitnění informací pro odbornou i laickou veřejnost

c) Pozitivní příklady památkové péče

Cílem tohoto opatření je aktuálně informovat širokou veřejnost především přes média o probíhajících či dokončených významných akcích na úseku památkové péče v Moravskoslezském kraji. V kraji se realizovalo velké množství úspěšně provedených obnov či revitalizací kulturních památek, avšak jejich popularizace nebyla adekvátní a o pozitivních výsledcích se dovídala pouze malá část veřejnosti. Kladné příklady motivují a pomáhají dalším vlastníkům památek i majitelům památkově chráněných objektů při řešení obdobné problematiky. Uvedené aktivity by měly přispět také ke zlepšení vnímání obrazu památkové péče ve společnosti. Stávající obraz památkové péče v médiích není pozitivní, což má nepříznivý dopad na celkový přístup k oboru.

Nároky na rozpočet kraje: bez finančních nároků

Předpokládaná participace: KÚ MSK, oddělení kultury a památkové péče, tisk, rozhlas, televize, odborné instituce a vysoké školy v Moravskoslezském kraji

Očekávaný přínos: popularizace památkové péče a prezentace Moravskoslezského kraje

4. Závěr:

Koncepce představuje komplexnější přístup Moravskoslezského kraje k ochraně a udržení kulturního a industriálního dědictví našich předků v kraji pro další generace, posílení hrdosti nad dosaženými výsledky dosaženými předchozími generacemi, a má snahu upozornit na dobré příklady a dát možnost inspirovat se jimi i inspirovat ostatní.

V památkové péči neexistuje univerzální vzor obnovy památek, použitelný pro všechny případy, ale lze informovat o úspěšných realizacích a také je možné upozornit na nedostatky, aby se předešlo jejich opakování. Problémy, které vznikají při péči o stávající památkový fond, lze spatřovat především v nízké úrovni povědomí o úlohách státní památkové péče, v nedostatečné osvětě mezi vlastníky památkově chráněných objektů, v nedostatečné propagaci ve společnosti, v nevhodném využití některých památek i památkově chráněných areálů, v nezájmu některých vlastníků památek o jejich údržbu, v chybějících znalostech a dovednostech v oblasti původních materiálů, technik a technologií a v neposlední řadě v některých případech v nedostatku finančních prostředků pro obnovu či údržbu památek. Zda navrhovaná opatření zmírní výše vyjmenovaná negativa a přispějí k posílení silných stránek na úseku památkové péče v kraji, lze zjistit až na základě vyhodnocení dopadů přijatých opatření.

Koncepce je zpracována s ohledem na možnosti krajského rozpočtu v příštím období, ale předpokládá určitý nárůst finančních prostředků do roku 2020. Zatím otevřenou kapitolou je čerpání strukturálních fondů Evropské unie pro podporu péče o památkový fond v kraji, kde budeme hledat možnosti zapojení, pokud to podmínky čerpání fondů umožní.

Přehled nároků na rozpočet kraje je zobrazen v následující tabulce:

Tabulka 8: Přehled finančních nároků na rozpočet Moravskoslezského kraje pro realizaci Koncepce

Číslo opatření	Opatření	Finanční nároky v tis. Kč na rozpočet MSK v letech					Celkem v tis. Kč
		2016	2017	2018	2019	2020	
3.2.1.	Zachování a obnova památkového fondu na území Moravskoslezského kraje						
3.2.1. a)	Dotační program	6.000	7.000	8.000	9.000	10.000	40.000
3.2.1. b)	Podpora individuálních akcí obnovy v důsledku havarijního stavu památek nebo podpora projektů významných pro kraj	2.000	3.000	3.000	4.000	4.000	16.000
3.2.2.	Památkový fond – nevyužitý potenciál kraje						
3.2.2. a)	Revitalizace kulturních památek	0	0	0	0	0	0
3.2.2. b)	Spolupráce s vlastníky ohrožených kulturních památek	0	0	0	0	0	0
3.2.3.	Dobrá veřejná správa na úseku památkové péče						
3.2.3. a)	Servis informací pro vlastníky kulturních památek při revitalizaci kulturního dědictví v MSK	0	0	0	0	0	0
3.2.3. b)	Zvyšování profesní způsobilosti orgánů státní památkové péče v oblasti odborné ochrany památkového fondu	25	25	25	25	25	125
3.2.4.	Strukturální fondy EU a možnosti jejich využití pro obnovu památkového fondu v kraji						
3.2.4. a)	Industriální dědictví	0	0	0	0	0	0
3.2.4. b)	Památky ve vlastnictví kraje	0	0	0	0	0	0
3.2.5.	Propagace kraje zacílená na jeho kulturní dědictví						
3.2.5. a)	Publikace podpořených akcí obnovy KP	0	500	500	500	0	1.500
3.2.5. b)	Prezentace kraje mimo jeho území	100	100	100	100	100	500
3.2.5. c)	Pozitivní příklady památkové péče	0	0	0	0	0	0
Celkem v tis. Kč		8.125	10.625	11.625	13.625	14.125	58.125

Přílohy:

Seznam zákonů a norem:

Listina základních práv a svobod

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Státní kulturní politika na léta 2013 -2014 s výhledem na roky 2015 – 2020

Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 - 2014

Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016

Základní koncepční materiály Moravskoslezského kraje:

Programové prohlášení Rady Moravskoslezského kraje pro období 2013 – 2016

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2020, (aktualizace 2012)

Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005, Ministerstvo kultury, Praha 1998

Koncepce podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji na období 2010 – 2013

Koncepce podpory kultury v Moravskoslezském kraji na období 2014 - 2020

Použitá literatura a prameny:

Max Dvořák: Katechismus památkové péče, Národní památkový ústav – ústřední pracoviště, Praha 2004

Analýza památkového fondu v Moravskoslezském kraji, Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Ostravě, Ostrava 2004

Seznam nejohroženějších a nevyužitých nemovitých památek v České republice, Národní památkový ústav – ústřední pracoviště, Praha 2005

Výroční zprávy Ministerstva kultury ČR ve sledovaných letech

Výroční zprávy Národního památkového ústavu ve sledovaných letech

Webové stránky Ministerstva kultury ČR

Webové stránky Národního památkového ústavu

Webové stránky Moravskoslezského kraje